

Primera Trobada Catalana de Revistes de Museus

Espai Obert

Jordi Planas i Maresma

Cap de redacció de *Lauro*

El propassat 4 de juliol va tenir lloc a Arbúcies la primera Trobada Catalana de Revistes de Museus. La iniciativa va partir del Museu Etnològic del Montseny, la Gubella, tot aprofitant l'avançada de la celebració del 10è aniversari de la revista *Aixa* (amb la presentació del seu número 8), que empen des d'ara una línia de revista específicament museística amb caràcter bianual. Van assistir a la reunió representants dels museus de Gavà, Santa Coloma de Gramenet, Premià de Mar, Palafrugell, Tàrraga, Olot, Mataró, Torroella de Montgrí, Reus, Granollers, el Museu Marítim i el de Zoologia de Barcelona, i el Museu Arqueològic de Catalunya, a més dels representants de la Diputació i del Servei de Museus de la Generalitat. Com era d'esperar en una primera trobada, la reunió va servir més com a intercanvi d'experiències que no pas per a arribar a conclusions remarcables respecte a les nombroses situacions i als problemes que han d'afrontar les revistes de museus. Això no obstant, l'acurada organització de l'acte a càrrec dels responsables del Mu-

seu Etnològic del Montseny (que van enregistrar les més de tres hores de reunió amb l'objectiu de publicar més endavant una transcripció de les intervencions) va permetre discutir de manera ordenada molts dels temes d'interès per a aquells qui ens dediquem a l'edició d'aquest tipus de publicacions.

La primera qüestió que es va posar sobre la taula fou la diversitat tipològica d'aquestes revistes. Deixant de banda les generades des dels serveis de Museus de la Generalitat o de les Diputacions (de les quals es va palesar la falta de continuïtat), es van distingir tres tipus de revistes de museus: les revistes informatives (petits butlletins editats per museus o per associacions vinculades al món dels museus), les revistes d'àmbit territorial (generades des de museus d'àmbit local o comarcal i que donen importància als aspectes relacionats amb el territori que és objecte del museu, com és el cas de la revista *Lauro*) i les revistes temàtiques (l'objecte de les quals coincideix amb l'especialitat temàtica del

museu). Aquesta diversitat va mediatitzar moltes de les discussions, atès que moltes de les qüestions examinades tenien enfocaments molt diferents segons el caràcter de la revista o del museu que l'editava. En aquest sentit, i preveient que més endavant es faci una segona trobada, podria ser útil delimitar alguns temes d'acord amb el tipus de revista (territorial o temàtica, bàsicament) per tal de discutir-los des d'una perspectiva més homogènia.

No obstant això, alguns dels temes que es van plantejar responien a preocupacions que eren compartides de manera general. Per exemple, es va debatre llargament sobre les finalitats d'aquestes revistes. Es va posar de manifest que són una eina important (si no imprescindible) en la difusió del museu i de les seves activitats, i que contribueixen a prestigiar-lo i a potenciar

la seva presència en la comunitat. També són importants perquè moltes vegades són l'única plataforma per a la difusió dels treballs de molts investigadors, de manera que els museus fan una labor de suplència que cal mantenir. En aquest ordre de coses, es va destacar la tasca d'aquestes revistes en la formació dels investigadors que hi col·laboren amb la presentació dels seus treballs i que sovint s'inicien tot just en el camp de la publicació: per mitjà dels consells de redacció i dels seus assessors es fa tot un treball editorial que contribueix a la maduració científica i a la millora en l'expressió escrita de molts treballs, que en moltes ocasions facilita després el salt cap a la publicació en revistes més especialitzades i de reconeixement internacional. En aquest sentit, el treball dels consells de redacció es pot entendre com una petita compensació per als autors, els quals —si tenim en

compte la situació financera actual de les revistes de museus— difícilment podran percebre una remuneració econòmica per la publicació dels seus treballs.

Es va insistir molt en la necessitat d'adequar-se al públic al qual van dirigides aquestes revistes, sigui potenciant els tractaments divulgatius adreçats a un públic ampli o bé, d'acord amb l'orientació del museu, per mitjà d'una especialització específicament museística o temàtica. Algunes vegades —es va dir, de manera autocrítica—, la creació de la revista no havia anat precedida d'un plantejament seriós sobre el públic al qual anava adreçada, com si "l'òrgan hagués de crear la funció". En el cas dels museus locals i comarcals es va plantejar la possibilitat d'una rivalitat entre les revistes dels museus i les dels centres d'estudis. Des del Museu de Granollers, a partir de la seva experiència, es va insistir que era factible que es complementessin i que col·laboressin mútuament, i es van posar altres exemples en què es produeix una perfecta simbiosi entre aquests centres de recerca.

Un altre dels problemes fonamentals amb què es troben aquestes publicacions és el de la seva difusió i distribució. Respecte a la difusió, no es van descobrir fórmules que permetessin un alt grau de sortida del producte, però l'èxit de la revista no s'hauria de mesurar només amb relació a aquest paràmetre, atès que es tracta d'un producte editorial poc homologable i necessàriament amb un públic limitat. Cal tenir en compte que és un tipus d'article que no pot competir

El Museu Etnològic del Montseny, la Gabella, va organitzar la primera Trobada Catalana de Revistes de Museus.
(Fotografia: MEMGA.)

en determinats canals de distribució —per exemple als quioscs— si no canvia totalment de forma i de contingut. I en tot cas, no és tan important que aquestes publicacions es venguin com que es llegeixin i que es puguin consultar a les biblioteques i en altres centres especialitzats. En aquest sentit, es va destacar la importància que tenien les revistes per a l'intercanvi de publicacions amb altres museus i centres d'estudis, un fenomen generalitzat als museus europeus: l'intercanvi és important no sols per a la difusió de la imatge del museu, sinó que permet la creació de biblioteques especialitzades amb un cost molt baix. Algú fins i tot va estimar que, per mitjà de l'intercanvi, es podia recuperar vuit vegades el cost d'edició d'una d'aquestes revistes.

Tenen futur els formats actuals de revistes davant de les noves tecnologies (per exemple, Internet)? Implicaran aquestes noves tecnologies una redefinició dels sistemes tradicionals d'edició i difusió? Aquesta era una altra de les qüestions de què es va parlar amb relació a les formes de distribució de les revistes. Segons l'opinió majoritària, la distribució en paper encara es mantindrà durant uns quants anys, perquè per a les publicacions de gran format (com aquestes revistes que contenen articles d'una certa extensió) la consulta per mitjà de la informàtica és encara molt més pesada que la lectura sobre paper. Però, en canvi, cal plantejar-se la distribució amb suport magnètic d'una part de la informació (per exemple, els noticiaris o les informacions d'agenda, que en les revistes queden de seguida

A partir d'ara, la revista *Aixa* emprèn una línia de revista específicament museística.

obsoletes), perquè té com a avantatge el seu cost més baix i la facilitat de la seva actualització.

Un altre dels greus problemes a què ha de fer front aquest tipus de publicacions (que explica les dificultats per a mantenir una periodicitat regular i una continuïtat estable) és la qüestió del seu finançament. Molt sovint, l'administració tutelar supera el 50% del finançament d'aquestes edicions, i malgrat algunes experiències de patrocinis i d'inclusió de publicitat en les revistes que es van posar de manifest, ningú no va ser capaç d'oferir alternatives. La solució que s'apuntava anava més aviat en la direcció d'estalviar costos d'edició, una possibilitat que els avenços de la informàtica posa fàcilment a l'abast de tothom. De totes maneres, una proposta considerava desitjable que es caminés cap a un finançament a terços: 1/3 de finançament de l'administració tutelar a fons perdut, 1/3 de finançament privat mitjançant pa-

trocinis o publicitat i 1/3 de recuperació de la despesa per mitjà de les vendes o les subscripcions.

Finalment, tothom va estar d'acord en la necessitat d'avançar més en la difusió científica del català (un objectiu que no es contradiu amb la necessitat de publicar resums o d'acceptar articles en altres llengües més universals, sobretot en el cas de les revistes especialitzades) i també es va constatar la necessitat que els museus poguessin disposar d'una dedicació especialitzada en les seves revistes per tal de garantir-ne la qualitat i la periodicitat. En aquesta primera trobada es van discutir, doncs, moltes qüestions que són fonamentals per tal de millorar la direcció i la gestió d'aquestes publicacions. Probablement, una segona reunió permetrà avançar en el camí que s'ha desbrossat: només cal esperar que aquesta experiència tingui la continuïtat esperada.

